

Odbor 666, pardon, 255

Marko Pavliha,
dr. pravnih znanosti,
redni profesor na FPP
Univerze v Ljubljani,
gostujoči profesor in
guverner na IMO IMLI
na Malti

Naslovna igra s številkami je namenoma diabolična, saj gre za hudičevo kočljivo reč, o kateri sprva nisem želel pisati, ker se ne spodobi razsojati v lastni zadevi, *nemo iudex in sua causa*.¹ Po razmisleku sem se vendarle odzval na urednikovo povabilo, ker avtokratično obnašanje zloglasnega Odbora 255 ni več moja zadeva, marveč problem, s katerim bi se morali ukvarjati na nacionalni in evropski politični ravni.

Ali je denimo korektno, da »inflacijo neuspešnih kandidatur« pripišemo le domnevno sporni domači selekciji in nesposobnim kandidatom za evropske sodniške funkcije, ali pa morda nekaj grdo škriplje tudi za bruseljskimi durmi? Ali želijo tamkaj namesto svobodomiselnih profesorjev za sodnike novačiti predvsem tehnostrate črkobralce, evropske insajderje in preparirane birokrate, mar po potrebi celo pretehtajo eksotični dejavniki, recimo spol, barva las, vitez stas in notorična upogljivost (sarkazem ni naključen)?

Lizbonska Pogodba o delovanju Evropske unije (PDEU)² je med drugim uzakonila ohlapen 255. člen, da se pred imenovanjem kandidatov za najvišje evropske pravosodne funkcije s strani vlad držav članic v skladu s pogodbenimi merili

»oblikuje odbor, ki da mnenje o ustreznosti kandidatov za opravljanje nalog sodnika in generalnega pravobranilca Sodišča in Splošnega sodišča«.

V odboru zaseda sedmerica, izbrana med nekdanjimi člani obeh sodišč, sodniki najvišjih nacionalnih sodišč in priznanimi pravniki, od katerih enega predlaga Evropski parlament. Svet EU je februarja 2010 na pobudo predsednika Sodišča sprejel sklep o imenovanju prve ekipe in kratek poslovnik odbora, do tedaj pa so bili vsi sodniki in generalni pravobranilci ustoličeni brez nadnacionalnega preverjanja.

V 253. in 254. členu PDEU je predpisano, da so sodniki in generalni pravobranilci Sodišča izbrani med osebami, »katerih neodvisnost je nedvomna in ki so ustrezno usposobljene za imenovanje na najvišje sodniške položaje v svojih državah ali ki so priznani pravniki«, člani Splošnega sodišča pa »med osebami, katerih neodvisnost je nedvomna in ki izpolnjujejo pogoje za imenovanje na visoke sodniške položaje«. Imenujejo jih vlade držav članic v medsebojnem soglasju za dobo šestih let »po posvetovanju z odborom iz člena 255«.

Odbor torej ni izpitna komisija, marveč posvetovalni organ, ki politikom predloži mnenje o slehernem kandidatu. Tega mnenja članice EU niso dolžne upoštevati, a so mu doslej vselej pohlevno pritrdile. Naš izbirni postopek ureja Zakon o predlaganju slovenskih kandidatov za sodnike mednarodnih sodišč,³ ki ni perfekten in bi ga bilo treba novelirati, čeprav ga je Svet Evrope pohvalil kot primer dobre prakse. Zato se vse bolj zdi, da tudi v tej kadrovske kuhinji po stari šentflorjanski navadi raje pljuvamo v lastno skledo, namesto da bi preverili čistočo evroposode.

Delovanje odbora navidezno transparentno seva iz šestih poročil, objavljenih na spletni strani Sodišča EU, toda zapiski posvetovanj in obrazložitve mnenj so tajnost. Odbor je samovoljno razdelal šest kriterijev za presojo kandidatov: pravno izurjenost, delovne izkušnje, sposobnost opravljanja sodniške funkcije, večjezičnost, zmožnost timskega dela v mednarodnem okolju različnih pravnih sistemov ter nedvomno neodvisnost, nepristranskost, poštenost in integriteto. Nove kandidate tehta na podlagi zajetnega predloženega pisnega gradiva in avdiencie (izpita!), tiste v reelekciji pa le na temelju dokumentacije o njihovih preteklih dosežkih. V prvem primeru jih je bila približno četrtnina deležna nezadostne ocene, v drugem pa so bili doslej še vsi potrjeni.

Ali ni bil Odbor 255 originalno zamišljen kot skrajni filter za prestrezanje politično nastavljenih ali drugače osebno neprimernih kandidatov, ne pa kot vrhovni zasliševalec, ocenjevalec in odločevalec? Ali je res normalno, da so zavrnilo že nekaj slovaških kandidatov, dva slovenska in vrsto uglednih strokovnjakov iz Italije, Švedske, Avstrije, Malte, Latvije in morda še katere države? Ali njegove prisvojene pristojnosti ne pomenijo tistega, kar je najbolj moteče v Uniji, namreč centralizirano ignoriranje zlasti manjših držav članic? Ali ne bi bilo samoumevno, da so tudi

člani odbora brezhibno dvojezični, če že od kandidatov pričakujejo solidno znanje francoščine in angleščine? Kako je mogoče, da se tako resen organ ukvarja z anonimnimi obtožbami, ki so najbolj zavržno dejanje in celo vsebujejo znake kaznivega dejanja?

Marca 2022 se izteče mandat tretji sestavi odbora, v kateri se je že zamenjalo nekaj članov, vključno s predsednikom, kar takisto vzbuja pomisleke. O sumljivem delovanju odbora je pisal najmanj en luksemburški medij,⁴ o tem se šušlja po sodniških kuloarjih in upam, da se bo oglasil tudi cenjeni univerzitetni kolega, ki mu je odbor ravno tako izdal negativno mnenje, čeravno je izvrstno podkovan v problematiki, ki spada v pristojnost Splošnega sodišča.

Odborniška zavrnitev obeh slovenskih kandidatov je, milo rečeno, nespoštljiva gesta do naše države, do ministrstva za pravosodje, predsednika republike, vlade, poslancev državnega zbora in sodnega sveta. Odbor je najbrž politično motiviran, pod vplivom lobijev, anonimk in še česa. Zato je skrajni čas, da se Slovenija do naslednje konference vladnih predstavnikov, zasedanja Evropskega sveta ali naše predsedovanja poveže z drugimi prizadetimi državami, da **odboru odvzamejo pooblastila, ki jih po primarnem evropskem pravu sploh nima.**

Nekateri mlajši pravniki radi opozarjajo, da potrebujemo več meritokracije, s čimer se načeloma strinjam, vendar ne na rovaš človekovega in narodovega dostojanstva. Če bomo jemali za suho zlato vse, kar se domnevno lesketa na zahodu in severu, se nam utegne pripetiti, da (p)ostanemo zgolj nekakšni meritorni **hlapci tujih gospodarjev na evropski veleposedi.**

“

V tej kadrovske kuhinji po stari šentflorjanski navadi raje pljuvamo v lastno skledo, namesto da bi preverili čistočo evroposode.

¹ Svojo klavno izkušnjo z Odborom 255 sem iskreno izpovedal v eseju **Pavliha, M.**: Kisló grozdje, podlost, zarola ali odrešenje?. *Sodobnost*, letn. 83, št. 9, september 2019, str. 1137–1152.

² UL C 83, z dne 30. marca 2010, str. 1.

³ Ur. l. RS, št. 64/01 in 59/02.

⁴ <<https://www.land.lu/page/article/061/336061/FRE/index.html>>.